

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Східноєвропейський національний університет імені Лесі Українки
Кафедра соціальної роботи та педагогіки вищої школи

3/2018 ВЕРДЖУ
Заступник ректора науково-педагогічної і
навчальної роботи та рекрутації
проф. Іванчик С. В. *С. В. Іванчик*
Протокол № 2 від «17» жовтня 2018 р.

№89517102018

ПРОГРАМА

нормативної навчальної дисципліни

ІСТОРІЯ ПЕДАГОГІКИ ВИЩОЇ ШКОЛИ

підготовки магістра

Галузь знань: 01: Освіта /Педагогіка

Спеціальність: 011 Освітні педагогічні науки

Освітня програма: Педагогіка вищої школи

Луцьк - 2018

Програма нормативної навчальної дисципліни «ІСТОРІЯ ПЕДАГОГІКИ ВИЩОЇ ШКОЛИ» для магістрів спеціальності: 011 Освітні педагогічні науки, освітня програма: Педагогіка вищої школи

12 вересня 2018 р. – 26 с.

Розробник: Мартіросян Л.А., кандидат педагогічних наук, доцент кафедри соціальної роботи та педагогіки вищої школи

Рецензент: кандидат педагогічних наук, доцент кафедри педагогіки Сергеева В.Ф.

Програма навчальної дисципліни затверджена на засіданні кафедри соціальної роботи та педагогіки вищої школи
протокол №2 від 18 вересня 2018 р.

Завідувач кафедри: _____ _____ (Гусак П.М.)

Програма навчальної дисципліни схвалена науково-методичною комісією педагогічного факультету
протокол № 2 від 18 вересня 2018 р.

Голова науково-методичної
комісії педагогічного факультету _____ _____ (Антонюк В.З.)

Програма навчальної дисципліни схвалена науково-методичною радою Східноєвропейського національного університету імені Лесі Українки

1. Опис навчальної дисципліни

Характеристика навчальної дисципліни подається згідно з навчальним планом спеціальності і представляється у вигляді таблиці 1.1.

Таблиця 1.1.

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, освітня програма, освітній ступінь	Характеристика навчальної дисципліни		
			денна	заочна
Денна форма навчання	Магістр 01 Освіта/Педагогіка, 011 Освітні, педагогічні науки Педагогіка вищої школи	Нормативна		
Кількість годин/кредитів (4 кредитів = 120 год.)		Рік навчання	5	-
ІНДЗ: немає		Семестр	11	-
		Лекції	20	-
		Семінарські	20	-
		Самостійна робота	72	-
Форма контролю: екзамен				

2. АНОТАЦІЯ КУРСУ

Програма навчальної дисципліни “Історія педагогіки вищої школи” складена відповідно до освітньо-професійної програми підготовки освітнього ступеня „магістр” за спеціальністю. Педагогіка вищої школи 011 Освітні, педагогічні науки галузі знань 01 Освіта/Педагогіка.

Предметом вивчення навчальної дисципліни “Історія педагогіки вищої школи” є моделі університетської освіти в їх еволюційному розвитку.

Зміст програми розкриває особливості форм організації вищої школи у відповідності до їх історичного розвитку. Основна увага педагогічного аналізу приділена відмінностям концепцій та організаційно-педагогічної структури університетів у відповідності до історичної епохи їх функціонування.

Міждисциплінарні зв'язки із філософією, філософією освіти, теорією та історією педагогіки, психологією, соціологією, історією, географією, правом, історією, етикою, естетикою тощо.

Мета вивчення курсу – сформувати у студентів знання особливостей історичної еволюції вищої освіти в Україні та світі, її концептуальних основ та практики реалізації в історичній ретроспективі.

Завданнями курсу є формування *фахових* і *загальних* компетенцій студентів, оволодіння якими передбачає наявність у них наступних *знань*:

- основні етапи історичного розвитку зарубіжних і вітчизняних систем вищої школи;
- соціально-економічні та суспільно-політичні передумови формування вищої освіти і в різні історичні періоди;
- філософсько-педагогічні концепції розвитку вищої освіти в їх історичній ретроспективі;
- історичні витоки ступеневої освіти;
- історію становлення професії педагога вищої школи.

КОМПЕТЕНЦІЇ

В процесі вивчення навчальної дисципліни студент повинен оволодіти фаховими і загальними компетенціями.

Фахові:

- розуміти особливості, тенденції, суперечності й закономірності становлення і розвитку освітніх систем вищої школи;

- аналізувати історичні передумови виникнення університетської освіти та «ідею університету» як інноваційного закладу;
- розуміти історичні особливості філософсько-методологічних основ розвитку вищої освіти;
- розуміти концептуальні основи сучасних моделей університетської освіти;
- аналізувати та осмислювати історичні передумови, причини виникнення ступеневої освіти;
- розуміти особливості професії педагога вищої школи що склались історично та їх сучасну трансформацію;
- обґрунтовувати періодизацію історії освітніх систем вищої освіти;
- аналізувати, зіставляти, порівнювати певні педагогічні явища в їх ретроспективі;
- самостійно оволодівати історико-педагогічними знаннями;

Загальні:

- використовувати набуті знання для формування професійного світогляду та власної професійної позиції,
- застосовувати отримані уміння історико-педагогічного дослідження у професійній діяльності;
- використовувати набуті знання для формування професійно-значимих якостей особистості майбутнього спеціаліста;
- застосовувати отримані знання у процесі вивчення педагогічних дисциплін;
- використовувати надбання світової педагогіки у власній педагогічній діяльності.
- здійснювати комплексний аналіз науково-педагогічних явищ і процесів;
- застосовувати логіко-системний підхід у дослідженні сучасного розвитку освітньої галузі;
- виявляти і конструювати провідний педагогічний досвід розвитку вищої освіти;
- актуалізувати історичні здобутки з метою використання в сучасних освітніх проектах.

2. ІНФОРМАЦІЙНИЙ ОБСЯГ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Навчальна дисципліна включає в себе два змістових модулі. Перший модуль присвячений вивченню особливостей еволюції освітніх систем вищої зарубіжної школи. Другий модуль – розкриває особливості еволюції освітніх систем вищої вітчизняної школи.

По кожному модулю подано тематичний план лекцій, семінарських занять, самостійної та індивідуальної роботи студентів. Для самостійного вивчення студентам пропонуються питання, що були недостатньо глибоко розглянуті під час аудиторної роботи (на вибір викладача). Студенти готують реферати, та письмові доповіді на основі запропонованої літератури, які доповідаються під час вивчення відповідної теми.

Індивідуальні завдання для самостійної роботи передбачають опрацювання змісту навчальної дисципліни самостійно але під керівництвом і контролем викладача і розраховані на студентів, які з вагомих причин були відсутні на заняттях.

Контроль за якістю самостійної роботи здійснює викладач протягом навчального року (тести, співбесіди тощо.).

Методика та критерії оцінювання знань студентів здійснюється у відповідності до вимог Болонського процесу.

Структура навчальної дисципліни для денної та заочної форм навчання представляється у вигляді таблиці 2.1.

Таблиця 2.1.

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин		
	Усього	у тому числі	
		Лек.	Семін.

	120	20	20
Змістовий модуль 1. Особливості еволюції освітніх систем вищої зарубіжної школи.			
Тема 1. Роль вищої освіти в сучасній цивілізації.		2	2
Тема 2. Передумови виникнення та становлення вищої освіти в епоху античності		2	2
Тема 3. Розвиток вищої освіти в епоху Середньовіччя		2	2
Тема 4. Розвиток вищої освіти в індустріальному європейському суспільстві (Новий час: середина 17-поч 20 ст. Перша світова війна).		2	2
Тема 5 Розвиток вищої освіти у Європі і США у XX столітті.		2	2
Контрольна (модульна) робота			
Разом за змістовим модулем 1		10	10
Змістовий модуль 2. Особливості еволюції вищої освіти в Україні.			
Тема 6. Передумови виникнення перших в Україні шкіл вищої освіти та перших університетів.		2	2
Тема 7. Розвиток вищої освіти в Україні у 18-19 століттях.		2	2
Тема 8. Виникнення в Україні університетської освіти.		2	2
Тема 9. Розвиток вищої освіти в Україні в період радянської влади (до початку Другої світової війни).		2	2
Тема 10. Особливості розвитку вищої освіти в Україні у другій половині XX ст.		2	2
Контрольна (модульна) робота			
Екзамен			
Разом за змістовим модулем 2		10	10
Усього годин	120	20	20

3. ТЕМИ ЗАНЯТЬ

Вимоги до індивідуальної самостійної роботи

(для студентів, які в силу об'єктивних обставин були відсутні на семінарському занятті).

Тип завдання для індивідуальної самостійної роботи, яке необхідно підготувати кожному студенту - *медіа презентація*. За темою семінарського заняття, на основі опрацьованої літератури, студенти готують медіа презентацію з мінімум 20 слайдів. Обов'язковими структурними компонентами презентації є: титульна сторінка (з вказівкою кафедри, навчальної дисципліни, теми, групи, прізвища та імені студента, року виконання), план, основний зміст, висновки, використана література. Слайди крім текстового викладу повинні мати таблиці, схеми, діаграми, фотографії.

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ I. Особливості еволюції освітньо-виховних систем вищої зарубіжної школи.

Тема 1. Роль вищої освіти в сучасній цивілізації.

Лекція

Предмет, мета, функції, джерела з історії університетської освіти. Історіографія середньовічної університетської проблематики в науці.

Вища освіта, як основний чинник соціального і економічного прогресу сучасної цивілізації. Поняття "педагогічна парадигма" та її трактування в сучасних наукових дослідженнях. Еволюція педагогічної парадигми в історії вищої школи (етапи: академічний, професійно орієнтований, професійно-технологічний, гуманітарний). Суть кризи сучасної освіти і тенденції світового розвитку вищої освіти. Проблема гуманізації та гуманітразації вищої освіти.

Основні поняття: університет, університетська освіта, педагогічна парадигма.

Семінарське заняття

1. Вища освіта як основний чинник економічного і соціального розвитку сучасного суспільства.
2. Ознаки кризи сучасної освіти. Суть кризи і тенденції розвитку світової освіти.
3. Фундаменталізація вищої освіти.
4. Реалії пост-індустріальної цивілізації і нові ціннісні орієнтації вищої освіти: гуманізація та гуманітаризація.

Література

для самостійного опрацювання під час підготовки до семінарського заняття

Основна

1. Алексюк А. М. Педагогіка вищої школи. Історія. Теорія : курс лекцій : модульне навчання / А. М. Алексюк. – К., 1993. – 220 с.
2. Артемчук Г. Л. Вища школа України: реальність і тенденції розвитку : монографія / Г. Л. Артемчук, В. В. Попович, Г. Г. Січкаренко. - К. : Ленвіт. 2004. - 176 с.
3. Глузман А. В. Университетское педагогическое образование, опыт системного исследования : монография / А. В. Глузман. – К. : Просвіта, 1996. - 312 с.
4. Джурицкий А. Н. Развитие образования в современном мире : учеб. пособие / А. Н. Джурицкий. – М. : ВЛАДОС, 1999. - 200 с.
5. Ковальчук Л. О. Система освіти зарубіжних країн : навч. посіб. / Л. О. Ковальчук, О. Б. Ковальчук. – Л. : Вид. центр ЛНУ ім. І. Франка, 2003. – 136 с.
6. Терентьева Н. О. Вища (університетська) освіта: стан і розвиток : навч.-метод. посіб. / О. В. Терентьева. – Черкаси, 2005. - 250 с.
7. Очерки истории университетского образования [Электронный ресурс] : монография / Молокова Т. А. и др. - Москва : Московский государственный строительный университет, ЭБС АСВ, 2011. (ЭБС "IPRBOOKS")

Додатоква

1. Андрущенко В. Основні тенденції розвитку вищої освіти на рубежі століть / В. Андрущенко // Вища освіта України. – 2001. – № 1. – С 11–17.
2. Бабак В. Фундаментальна підготовка в сучасному університеті: традиції та перспективи / В. Бабак, Е. Лузік // Вища освіта України. – 2003. – № 1 – С.78–83. 3
3. Высшее образование в 21 веке: глобальные тренды и региональные/локальные ответы [Электронный ресурс.] //Общественный болонский комитет. 30.10.2016. Режим доступа: <http://bolognaby.org/index.php/issledovanija-analitika/601-vysshee-obrazovanie-v-21-veke-globalnye-trendy-i-regionalnye-lokalnye-otvety>
4. Вудс, Т. Как католическая церковь создала западную цивилизацию [Текст] = How the Catholic Church Built Western Civilization / Т. Вудс; пер. с англ. В. Кошкина. Москва: ИРИСЭН : Мысль, 2010.
5. Корсак К. Світова вища освіта. Порівняння визнання закордонних кваліфікацій і дипломів / К. Корсак. – К. : МАУП-МКА, 1997. – 208 с.
6. Кремень В. Г. Філософія освіти XXI століття / В. Г. Кремень // Освіта України. – 2002. – 28 груд.

7. Ортега-и-Гассет Х. Миссия университета : (фрагменты) / Х. Ортега-и-Гассет // Alma Mater. – 2003. – № 7. – С. 44–49.

8. Самардак М. М. Університети як фактор інституювання західноєвропейської науки / М. М. Самардак, М. М. Кобилянська // Вісн. Житомир. держ. ун-ту ім. І. Франка / Житомир. держ. пед. ун-т ім. І. Франка. – Житомир, 2003. – Вип. 11. – С. 3-7.

Тема 2. Передумови виникнення та становлення вищої освіти.

Лекція

Історичні та соціокультурні передумови виникнення вищої освіти. Праобразы вищої школи в епоху античності (Стародавня Греція та Рим). «Академія», «Лікей» і «Кіносарг» - праобрази перших вищих навчальних закладів. Філософські школи. Організація навчально-наукової діяльності «Муссейону» в елліністичну епоху. Риторичні школи і риторична освіта. Виникнення професійної школи у Стародавньому Римі.

«Аудиторіум» - перший університет епохи раннього середньовіччя. (Східна Римська імперія-Візантія 425 р. Розвиок вищої освіти у Візантії (Олександрія, Антіохія, Афіни, Бейрут, Кессарія). Набуття вищою освітою статусу державної.

Соціокультурні чинники розвитку вищої освіти в епоху Середньовіччя. Розвиток вищої освіти в епоху Середньовіччя в країнах Близького Сходу.

Основні поняття: гімнасія, гімнастична освіта, калокагатія, елліністична освіта, енциклопедична освіта, тривіум, квадріум, сім вільних мистецтв, риторичні школи, риторична освіта.

Семінарське заняття

1. Передумови виникнення вищої університетської та професійно-технічної освіти та професії вчителя у країнах Стародавнього Сходу. Греції та Римі.

2. Розвиток вищої освіти у Стародавній Греції: діяльність найбільших освітньо-наукових центрів «Академії» Платона, «Лікею» Аристотеля, «Мусейону» в Олександрії

3. Розвиток ідей вищої освіти у грецькій філософії. Аристотель – перший європейський професорю.

4. Розвиток вищої освіти у Стародавньому Римі. «Дидактична поетика». Виникнення вищої юридичної освіти та середньої професійно-технічної.

5. «Аудиторіум» - перший університет епохи раннього середньовіччя. (Східна Римська імперія-Візантія 425 р.)

6. Розвиок вищої освіти у Візантії (Олександрія, Антіохія, Афіни, Бейрут, Кессарія). Набуття вищою освітою статусу державної.

7. Розвиток вищої освіти в епоху Середньовіччя в країнах Близького Сходу. Медресе

Література

для самостійного опрацювання під час підготовки до семінарського заняття

Основна

1. Алексюк А. М. Педагогіка вищої школи. Історія. Теорія : курс лекцій : модульне навчання / А. М. Алексюк. – К., 1993. – 220 с.

2. Джуриинский А. Н. История педагогики : учеб. пособие для студ. педвузов / А. Н. Джуриинский. – М. : ВЛАДОС, 2000. - 432 с.

3. Джуриинский А. Н. История педагогики древнего и средневекового мира : учеб. пособие для высш. шк. / А. Н. Джуриинский. – М. : изд-во «Совершенство», 1999. - 224 с.

4. История педагогики и образования / под ред. А. И. Пискунова. – М. : ТЦ Сфера, 2001. – 512 с.

5. Історія педагогіки / за ред. М. В. Левківського. – Х. : “ОВС”, 2002.- 240 с.

6. Ковальчук Л. О. Система освіти зарубіжних країн : навч. посіб. / Л. О. Ковальчук, О. Б. Ковальчук. – Л. : Вид. центр ЛНУ ім. І. Франка, 2003. – 136 с.

7. Кравець В. Історія класичної та зарубіжної педагогіки та шкільництва : навч. посіб. для студ. пед. навч. закл. / В. Кравець. – Т. : Тернопіль, 1996. – 436 с.

8. Руткевич, А. М. Філософія в історії вищого образования [Текст] : препринт WP6/2014/02 / А. М. Руткевич ; Нац. дослід. ун-т «Висша школа економіки». – М. : Изд. дом Висшої школи економіки, 2014. – 52 с. – (Серія WP6 «Гуманитарні дослідження»). – 150 экз.

9. Сбруева А. Історія педагогіки у схемах, картах, діаграмах : навч. посіб. / А. Сбруева, М. Рисіна. – Суми : СумДПУ, 2000. – 208 с.

10. Стеценко Т. Історія класичної зарубіжної педагогіки / Т. Стеценко. – Херсон : Вид-во ХДУ, 2002. – 40 с.

11. Терентьева Н. О. Вища (університетська) освіта: стан і розвиток : навч.-метод. посіб. / О. В. Терентьева. – Черкаси, 2005. - 250 с.

Додатоква

1. Васянович Г. П. Педагогіка вищої школи : навч.- метод. посіб. / Г. П. Васянович. – Л. : Ліга-прес, 2000. – 100 с.

2. Ідея Університету : антологія / упоряд.: М. Зубрицька [та ін.]. – Л. : Літопис, 2002. – 304 с.

3. Кузьмінський А. І. Педагогіка вищої школи : навч. посіб. / А. І. Кузьмінський. – К. : Знання, 2005.– 486 с.

4. Мартіросян Л. Передумови становлення та розвитку вищої освіти в Європі /Л. Мартіросян // Вісн. СНУ ім. Л. Українки. Серія: Педагогічні науки / Східноєвроп. нац. ун-т ім. Лесі Українки. – Луцьк, 2013. – № 8. – С. 8–14.

5. Юридична професія в контексті правової спадщини Риму / С. Д. Гусарев [та ін.] // Часоп. Київ. ун-ту права. – 2006. – № 1. – С. 21 – 24.

Тема 3. Розвиток університетської освіти в епоху класичного і пізнього Середньовіччя.

Лекція

«Докласична» модель університету. Поява середньовічних університетів у Європі, як корпоративних, докласичних закладів. Болонський університет. Виникнення Паризького університету, відмінності в його організації від Болонського. Особливості організації навчально-виховної системи у Кембриджському та Оксфордському середньовічних університетах. Становлення Гейдельберзького університету в середньовічній Німеччині. Інші західноєвропейські університети XIII–XIV ст.. Перші університети у центральній Європі – Празький, Краківський, Віденський.

Особливості структури та навчально-виховних систем корпоративної моделі університетів. Корпоративний статус університету. Університетські привілеї. Юридичний статус. Економічна база університету. Взаємодія університету з владою (церковною, світською). Взаємодія університету з містом. Роль університетів у середньовічному суспільстві.

Процес навчання в університеті. Система регламентації. Структура університету, його факультети, специфіка змісту навчання на кожному з них. Роль логіки в навчанні. Форми і способи навчання. Лекції, репетиції, диспути. Диспут «про будь-що». Промоції. Наукові ступені – бакалавр, ліценціат, магістр. Книги. Аудиторії. Ідейне життя в університеті. Природничі праці Аристотеля; його арабські коментування. «Суперечка про Аристотеля». Боротьба в Паризькому університеті «артистів» і теологів. Роль жебракуючи орденів.. Створення системи раціоналізованого богослів'я. Сігер Брабантський (1240-1281/84). Фома Аквінський (1224/1225- 1274).

Університетське життя. Студенти, їх соціальний і національний склад. Нації. Джерела існування студентів. Колегії. Побут студентів. Явище ваганства.

Університети у пізньому Середньовіччі. Вплив Реформації і протестанства на еволюцію університетської освіти; наростання кофесіоналізації та міжконфесійних суперечностей університетської освіти. Конфесіалізація університетів в епоху пізнього середньовіччя.

Відділення Оксфордського і Кембриджського університетів. Поділ «докласичної» моделі університетів в кінці 17 ст. на протестантську та католицьку моделі.

Семінарське заняття

1. Зародження університетської освіти у середньовічній Європі. Болонський університет.

Паризький університет. Схожість і відмінність.

2. Виникнення Кембриджського та Оксфордського середньовічних університетів. Становлення Гейдельберзького університету в середньовічній Німеччині.

3. Корпоративна структура середньовічних університетів, їх статус, привілеї, економічна база.

4. Система організації навчання на факультетах, його зміст і форми (лекції ординарні та екстраординарні; репетиції, диспути). Книги. Сігер Брабантський (1240-1281/84). Фома Аквінський (1224/1225- 1274).

5. Промоції. Наукові ступені – бакалавр, ліценціат, магістр.

5. Університетське життя. Контингент та статус студентів.

6. Конфесіалізація університетів в епоху пізнього середньовіччя. Університетські реформи в епоху Реформації і католицької реакції.

Література

для самостійного опрацювання під час підготовки до семінарського заняття

Основна

1. Алексюк А. М. Педагогіка вищої школи. Історія. Теорія : курс лекцій : модульне навчання / А. М. Алексюк. – К., 1993. – 220 с.

2. Джуринский А. Н. История педагогики : учеб. пособие для студ. педвузов / А. Н. Джуринский. – М. : ВЛАДОС, 2000. - 432 с.

3. Джуринский А. Н. История педагогики древнего и средневекового мира : учеб. пособие для высш. шк. / А. Н. Джуринский. – М. : изд-во «Совершенство», 1999. - 224 с.

4. Джуринский А. Н. Развитие образования в современном мире : учеб. пособие / А. Н. Джуринский. – М. : ВЛАДОС, 1999. - 200 с.

5. История культуры стран Западной Европы в эпоху Возрождения : учеб. для вузов / Л. М. Брагина [и др.] ; под ред. Л. М. Брагиной. – М. : Высш. шк., 1999. - 479 с.

6. История педагогики и образования / под ред. А. И. Пискунова. – М. : ТЦ Сфера, 2001. – 512 с.

7. Історія педагогіки / за ред. М. В. Левківського. – Х. : “ОВС”, 2002.- 240 с.

8. Ковальчук Л. О. Система освіти зарубіжних країн : навч. посіб. / Л. О. Ковальчук, О. Б. Ковальчук. – Л. : Вид. центр ЛНУ ім. І. Франка, 2003. – 136 с.

9. Константинов Н. А. История педагогики : учеб. для студентов пед. ин-тов / Н. А. Константинов, Е. Н. Медынский, М. Ф. Шабаева. - Изд. 4-е, доп. и перераб. - М. : Просвещение, 1974. - 448 с

10. Кравець В. Історія класичної та зарубіжної педагогіки та шкільництва : навч. посіб. для студ. пед. навч. закл. / В. Кравець. – Т. : Тернопіль, 1996. – 436 с.

11. Ле Гофф, Ж. Другое Средневековье: Время, труд и культура Запада [Текст]. Екатеринбург : Изд-во Урал. ун-та, 2000.

12. Ле Гофф, Ж. Интеллектуалы в средние века [Текст] / Ж. Ле Гофф. - 2-е изд. - СанктПетербург : Изд. Дом С.-Петербур. ун-та, 2003.

13. Руткевич, А. М. Философия в истории высшего образования [Текст] : препринт WP6/2014/02 / А. М. Руткевич ; Нац. исслед. ун-т «Высшая школа экономики». – М. : Изд. дом Высшей школы экономики, 2014. – 52 с. – (Серия WP6 «Гуманитарные исследования»). – 150 экз.

14. Очерки истории университетского образования [Электронный ресурс] : монография / Молокова Т. А. и др. - Москва : Московский государственный строительный университет, ЭБС АСВ, 2011. (ЭБС "IPRBOOKS")

15. Сбруева А. Історія педагогіки у схемах, картах, діаграмах : навч. посіб. / А. Сбруева, М. Рисіна. – Суми : СумДПУ, 2000. – 208 с.

16. Стеценко Т. Історія класичної зарубіжної педагогіки / Т. Стеценко. – Херсон : Вид-во ХДУ, 2002. – 40 с.

17. Суворов Н. Средневековые университеты / Н. Суворов. – М. : Типогр. Тов-ва И.Н.Кушнерева, 1898. – 245 с.

18. Терентьева Н. О. Вища (університетська) освіта: стан і розвиток : навч.-метод. посіб. / О. В. Терентьева. – Черкаси, 2005. - 250 с.

Додатоква

1. Верже Ж. Средневековый университет учителя / Ж. Верже // Alma mater (Вестник высшей школы). – 1997. – № 2, 4, 5.

2. Верже Ж. Прототипы (История средневекового университета) // Вестн. Высш. школы. 1991. № 10. С.100- 108.

3. Гайдено В. Западноевропейская наука в средние века : Общие принципы и учение о движении / В. П. Гайдено, Г. А. Смирнов ; отв. ред. И. Д. Рожанский, А. В. Ахутин ; АН СССР, Ин-т истории естествознания и техники. - М. : Наука, 1989. - 351 с.

4. Галілейська О. В. Виникнення англійських університетів: передумови та причини / О. В. Галілейська // Наук. зап. НаУКМА / Нац. ун-т «Києво-Могилянська академія». – К., 2002. – Т. 20, ч. 1. – С. 208-212.

5. Гештор А. Средневековый университет: управление и ресурсы / А. Гештор // Alma mater (Вестник высшей школы). – 1996. – № 5. – С. 23–28.

6. Ідея Університету : антологія / упоряд.: М. Зубрицька [та ін.]. – Л. : Літопис, 2002. – 304 с.

7. Кузьмінський А. І. Педагогіка вищої школи : навч. посіб. / А. І. Кузьмінський. – К. : Знання, 2005.– 486 с.

8. Лефф Г. Средневековый университет: факультет свободных искусств. Тривиум и три философии : реферат) / Г. Лефф // Alma mater (Вестник высшей школы). – 1997. –№ 9. – С. 34–38.

9. Сучасний підхід до проблеми виникнення університету як соціокультурного феномену L. Martirosian // Knowledge. Education. Low. Management. Nauka. OŃwiata. Prawo. Zarz№dzanie. – 2018. – № 1(21). – Р. 167–175.

10. Пиков Г. Г. Средневековая система образования и университеты [Электронный ресурс] / Г. Г. Пиков. – Режим доступа : <http://gklass.nsu.ru/koi/gum/medieval/univer.htm>. – Название с экрана.

11. Самардак М. М. Університети як фактор інституювання західноєвропейської науки / М. М. Самардак, М. М. Кобилянська // Вісн. Житомир. держ. ун-ту ім. І. Франка / Житомир. держ. пед. ун-т ім. І.Франка. – Житомир, 2003. – Вип. 11. – С. 3-7.

Тема 4. Розвиток вищої освіти в індустріальному європейському суспільстві (Новий час середина XVII – поч.. XX ст. Перша світова війна)

Лекція

Передумови виникнення моделі «класичного» університету Криза університетської освіти у XVIII ст. Особливості історичної та культурної ситуації в Німеччині у другій половині XVIII ст. Інтелектуальна атмосфера епохи. Філософське обґрунтування гумбольдтської моделі університету. Неогуманізм. Класична німецька філософія. Значення ідей Канта, Фіхте, Шеллінга, Шлейєрмахера для формування принципів університетської освіти. Ідея єдності дослідження і навчання. Академічна свобода і відповідальність перед державою та суспільством. Формування «класичної» моделі університету (Галле (1694, Геттінген 1737, Берлін 1800)

Англійський та французький університети в XIX ст.. Формування французької університетської моделі: «наполеонівський університет» і система вищих шкіл. «Імператорський» університет у Франції, його структура.

Англійська модель. Концепція університету Дж. Ньюмена – Католицький університет. Ідея університету як творчого виробництва і відтворення культури. Релігійна істина як вид знання. Єдність істин науки та істин віри в духовному житті людини. Проблема гармонії духовного світу людини. Організація діяльності у Лондонському та Манчестерському університетах.

Перехід від космополітичного університету до національного. Нові принципи університетської освіти у другій половині XIX ст.: поєднання «докласичних», «класичних», та «антиуніверситетських» (утилітарно-бюрократичних) рис.

Культурно-історичні передумови виникнення та розвитку американських університетів
Виникнення Гарвардського університету (XVII ст.), його особливості. Розвиток
університетської освіти у XIX ст.. Педагогічна концепція професійної освіти Джона Дьюї.
Приватні університети. Розвиток громадських університетів. Закон Моріла (Морріл Ленд Акт
1862 року). Два основних принципи американської вищої школи: суверенітет навчального
закладу і свобода для студентів у виборі предметів і курсів. Найбільші університету Америки в
XIX ст. Роль університетів у науковому і культурному житті суспільства.

Семинарське заняття

1. Передумови виникнення «класичної» моделі університету. Німецька «класична» модель університету, її особливості. Розповсюдження класичних університетів в Німеччині.
2. Французька модель університету. «Наполеонівський університет» і система вищих шкіл.
3. Англійська модель. Концепція університету Дж. Ньюмена – Католицький університет. Ідея університету як творчого виробництва і відтворення культури.
4. Розвиток університетської освіти у США. Гарвардський університет, його особливості. Педагогічна концепція професійної освіти Джона Дьюї. Приватні університети. Розвиток громадських університетів. Особливості американських університетів у XIX ст..

Література

для самостійного опрацювання під час підготовки до семінарського заняття

Основна

1. Алексюк А. М. Педагогіка вищої школи. Історія. Теорія : курс лекцій : модульне навчання / А. М. Алексюк. – К., 1993. – 220 с.
2. Барбарига А. А. Британские университеты : учеб. пособие для пед. ин-тов / А. А. Барбарига, Н. В. Фёдорова. – М. : Высш. шк., 1979. – 127 с.
3. Глузман А. В. Университетское педагогическое образование, опыт системного исследования : монография / А. В. Глузман. – К. : Просвіта, 1996. - 312 с.
4. Джурицкий А. Н. История педагогики : учеб. пособие для студ. педвузов / А. Н. Джурицкий. – М. : ВЛАДОС, 2000. - 432 с.
5. История педагогики и образования / под ред. А. И. Пискунова. – М. : ТЦ Сфера, 2001. – 512 с.
6. История успеха высшего образования в США [Электронный ресурс.] //Голос русскоязычной Америкы. 18.11.2017 . Режим доступа: <http://www.forumdaily.com/kak-razvivalos-vysshee-obrazovanie-v-ssha-i-pochemu-etot-opyt-nevozmozhno-skopirovat/>
7. Ковальчук Л. О. Система освіти зарубіжних країн : навч. посіб. / Л. О. Ковальчук, О. Б. Ковальчук. – Л. : Вид. центр ЛНУ ім. І. Франка, 2003. – 136 с.
8. Комлева Ю. Е. Европейские университеты в раннее новое время (1500-1800) [Текст] : учебное пособие. Екатеринбург, 2013.
9. Кравець В. Історія класичної та зарубіжної педагогіки та шкільництва : навч. посіб. для студ. пед. навч. закл. / В. Кравець. – Т. : Тернопіль, 1996. – 436 с.
10. Неборский Е.В. Развитие системы высшего образования в Германии [Электронный ресурс.] //Проблемы современного образования | № 5 | 2014 | Режим доступа: <http://www.pmedu.ru>
11. Руткевич, А. М. Философия в истории высшего образования [Текст] : препринт WP6/2014/02 / А. М. Руткевич ; Нац. исслед. ун-т «Высшая школа экономики». – М. : Изд. дом Высшей школы экономики, 2014. – 52 с. – (Серия WP6 «Гуманитарные исследования»). – 150 экз.
12. Очерки истории университетского образования [Электронный ресурс] : монография / Молокова Т. А. и др. - Москва : Московский государственный строительный университет, ЭБС АСВ, 2011. (ЭБС "IPRBOOKS")
13. Сбруева А. Порівняльна педагогіка : навч. посіб. / А. Сбруева. – Суми : Редакційно-видавничий відділ СДПУ, 1999. – 300 с.
14. Стеценко Т. Історія класичної зарубіжної педагогіки / Т. Стеценко. – Херсон : Вид-во ХДУ, 2002. – 40 с.
15. Терентьева Н. О. Вища (університетська) освіта: стан і розвиток : навч.-метод. посіб. / О. В. Терентьева. – Черкаси, 2005. - 250 с.

Додатоква

1. Андреев А. «Национальная модель» университетского образования: возникновение и развитие / А. Андреев // Высшее образование в России. - 2005. - № 1. - С. 156-169 ; № 2. - С. 110-120.
2. Андреев А. Ю. Гумбольдтовская модель классического немецкого университета / А. Ю. Андреев // Новая и новейшая история. – 2003. - № 3. – С. 48–60.
3. Броклис Л. Университет в ранний период современной европейской истории: учебные планы : (реферат) / Л. Броклис // Alma mater (Вестник высшей школы). – 2002. – № 1, 2, 4, 5, 7.
4. Ортега-и-Гассет Х. Миссия университета : (фрагменты) / Х. Ортега-и-Гассет // Alma Mater. – 2003. – № 7. – С. 44–49.
5. Самардак М. М. Університети як фактор інститування західноєвропейської науки / М. М. Самардак, М. М. Кобилинська // Вісн. Житомир. держ. ун-ту ім. І. Франка / Житомир. держ. пед. ун-т ім. І.Франка. – Житомир, 2003. – Вип. 11. – С. 3-7.

Тема 5. Розвиток вищої освіти у Європі і США у ХХ столітті.

Лекція

Трансформація університету в ХХ ст.. Криза класичної моделі університету на поч.. ХХ ст.. Концепція неklasичного університету, його типологія: модель елітного університету, сервісна модель, модель університетського комплексу, модель підприємницького університету, модель інтернатного типу, модель «великих шкіл», прагматична модель, контркультурна модель.

Європейський університет у ХХ ст.: автономія і державна влада. Концепція К. Ясперса і М. Хайдеггера.

Британська система вищої освіти. Основні типи університетів і коледжів. Фінансування і управління вищою школою. Зміст вищої освіти.

Німецька система вищої освіти. Класичні університети (Гейдельберг, Фрайбург, Тюрінген); технічні університети (в Аахені Дармштадте). Сучасні університети (в Констанці, Регенсбурзі, Білефельде). Структура навчального процесу та зміст навчання.

Французька система вищої освіти. Державні університети, їх особливості. Університет «Сорбона».

Процеси глобалізації та формування єдиного європейського освітнього простору. Істрія Болонського процесу. Основні етапи Болонського процесу. Перший етап. Лісабонська (1997), Болонська декларації (1999). Становлення Європейської зони вищої освіти. Другий етап Болонського процесу (Прага, 2001). Празьке комюніке. Освіта упродовж життя. Третій етап Болонських реформ (Берлін, 2003). Розповсюдження загальноєвропейських вимог і стандартів на докторські ступені. Четвертий етап Болонського реформування (Берген, 2005). Вступ України до Європейського регіону вищої освіти. Болонський процес. Правова основа, принципи, тенденції. Проекти обміну досвідом навчання в університетах «Erasmus», «Erasmus mundus».

Вища освіта США. Структура вищої школи: університети, коледжі з чотирирічним терміном навчання, молодші коледжі. Приватні і державні університети: спільне і відмінне. Класифікація Д. Карнегі. Зміст освіти: загальноосвітній і спеціальний. Рівні підготовки: асоціат, бакалавр, магістр, доктор. Університети як центри науково-дослідницької роботи.

Семінарське заняття

1. Криза класичної моделі університету на поч.. ХХ ст... Нові концепції університету. Гумбольдтська модель вищої освіти (Німеччина), «інтернат на» модель Великобританія), модель «великих шкіл» (Франція), «чикагська модель (США)
2. Процеси глобалізації та формування єдиного європейського освітнього простору. Істрія Болонського процесу у другій половині ХХ ст.
3. Формування «пост класичної» моделі університету у другій половині ХХ ст. :
 - Німецька система вищої освіти;
 - Англійська система вищої освіти;
 - Французька система вищої освіти.

6. Вища освіта США.

Література

для самостійного опрацювання під час підготовки до семінарського заняття

Основна

1. Алексюк А. М. Педагогіка вищої школи. Історія. Теорія : курс лекцій : модульне навчання / А. М. Алексюк. – К., 1993. – 220 с.
2. Болонський процес: тенденції, проблеми, перспективи / уклад.: В. П. Бех, Ю. Л. Маліновський ; за ред. акад. В. П. Андрущенко. – К. : НПУ ім. М. П. Драгоманова, 2004. – 221 с.
3. Высшее образование в 21 веке: глобальные тренды и региональные/локальные ответы [Электронный ресурс.] //Общественный болонский комитет. 30.10.2016. Режим доступа: <http://bolognaby.org/index.php/issledovanija-analitika/601-vysshee-obrazovanie-v-21-veke-globalnye-trendy-i-regionalnye-lokalnye-otvety>
4. Глузман А. В. Университетское педагогическое образование, опыт системного исследования : монография / А. В. Глузман. – К. : Просвіта, 1996. - 312 с.
5. Ковальчук Л. О. Система освіти зарубіжних країн : навч. посіб. / Л. О. Ковальчук, О. Б. Ковальчук. – Л. : Вид. центр ЛНУ ім. І. Франка, 2003. – 136 с.
6. Неборский Е.В. Развитие системы высшего образования в Германии [Электронный ресурс.] //Проблемы современного образования | № 5 | 2014 | Режим доступа: <http://www.pmedu.ru>
7. Руткевич, А. М. Философия в истории высшего образования [Текст] : препринт WP6/2014/02 / А. М. Руткевич ; Нац. исслед. ун-т «Высшая школа экономики». – М. : Изд. дом Высшей школы экономики, 2014. – 52 с. – (Серия WP6 «Гуманитарные исследования»). – 150 экз.
8. Очерки истории университетского образования [Электронный ресурс] : монография / Молокова Т. А. и др. - Москва : Московский государственный строительный университет, ЭБС АСВ, 2011. (ЭБС "IPRBOOKS")
9. Сбруева А. Порівняльна педагогіка : навч. посіб. / А. Сбруева. – Суми : Редакційно-видавничий відділ СДПУ, 1999. – 300 с.
10. Стеценко Т. Історія класичної зарубіжної педагогіки / Т. Стеценко. – Херсон : Вид-во ХДУ, 2002. – 40 с.
11. Терентьева Н. О. Вища (університетська) освіта: стан і розвиток : навч.-метод. посіб. / О. В. Терентьева. – Черкаси, 2005. - 250 с.

Додатоква

1. Андрущенко В. Основні тенденції розвитку вищої освіти на рубежі століть / В. Андрущенко // Вища освіта України. – 2001. – № 1. – С 11–17.
2. Бабак В. Фундаментальна підготовка в сучасному університеті: традиції та перспективи / В. Бабак, Е. Лузік // Вища освіта України. – 2003. – № 1 – С.78–83.
3. Головка С. А. Высшее образование Франции. Актуальные проблемы и противоречия / С. А. Головка. – Минск : Выш. шк., 1980. – 128 с.
4. Корсак К. Світова вища освіта. Порівняння визнання закордонних кваліфікацій і дипломів / К. Корсак. – К. : МАУП-МКА, 1997. – 208 с.
5. Кремень В. Г. Філософія освіти ХХІ століття / В. Г. Кремень // Освіта України. – 2002. – 28 груд.
6. Ортега-и-Гассет Х. Миссия университета : (фрагменты) / Х. Ортега-и-Гассет // Alma Mater. – 2003. – № 7. – С. 44–49.
7. Самардак М. М. Університети як фактор інституювання західноєвропейської науки / М. М. Самардак, М. М. Кобилянська // Вісн. Житомир. держ. ун-ту ім. І. Франка / Житомир. держ. пед. ун-т ім. І.Франка. – Житомир, 2003. – Вип. 11. – С. 3-7.
8. Скотт П. Реформы высшего образования в странах Центральной и Восточной Европы: попытка анализа / П. Скотт // Alma Mater. – 2001. – № 11. – С. 52.

Змістовий модуль II. Особливості еволюції вищої освіти в Україні.

Тема 1. Передумови виникнення перших в Україні шкіл вищої освіти та перших університетів.

Лекція

Соціокультурні та економічні умови розвитку української державності у 16 ст. Виникнення та діяльність братських шкіл. Структура братських шкіл, зміст навчально-виховного процесу, демократичні принципи організації. Львівська братська школа. Луцька братська школа.

Острозька академія, як перший вищий навчальний заклад (1576 - 1636). Значення Острозької академії (1576-1636) у становленні вищої школи в Україні. Суспільно-політичні та організаційно-педагогічні передумови відкриття навчального закладу. Провідні тенденції та особливості формування академії як освітньо-виховної системи. К.Острозький - засновник навчального закладу. Мета відкриття і діяльності академії. Особливості організації і змісту навчально-виховного процесу (сім вільних мистецтв). Зміст навчальних планів, програм основних курсів. Провідні напрями науково-дослідної роботи. Науково-перекладацький гурток. Розвиток видавничої справи (Острозька, Дерманська друкарні). Кадрова політика і викладацький склад (Кирило Лукарис, Ян Лятос, Василь Суразький, Никифор Парасхес, Герасим і Мелетій Смотрицькі, Клірик Острозький, Дем'ян Наливайко та ін.).

Виникнення та діяльність Києво-Могилянської академії, етапи розвитку (1615-1817). Передумови відкриття і основні тенденції розвитку. Роль Петра Могили у започаткуванні навчального закладу. Основні етапи становлення (Київська братська школа (1615), Києво-братська (Могилянська) колегія (1632), надання статусу академії (1701). Демократичні засади життєдіяльності освітнього закладу. Структура навчально-виховного процесу (12-річний термін навчання, 8 класів, братства в системі самоврядування). Зміст, форми і методи навчання. Навчальні рівні: граматичні класи (аналогія, інфіма, граматика, синтаксима), класи: поетики, риторики, філософії, Богослов'я. Діяльність художньої школи, школи графіки. Академічний і братський хори академії. Розвиток артпедагогіки (театральний гурток). Викладацький склад (Лазар Баранович, Інокентій Гізель, Феофан Прокопович, Стефан Яворський та ін.). Випускники академії (Іван Орлик, Павло Полуботок, Іван Самойлович, Юрій Хмельницький, Григорій Сковорода, Григорій Полетика, Олександр Безбородько, Петро Гулак-Артемівський, Дмитро Бортнянський та ін.). Причини закриття Києво-Могилянської академії (1817). Відродження Києво-Могилянської академії (1991). Організація навчально-виховного процесу. Основні факультети і кафедри. Ступенева (бакалаврат, магістратура) підготовка. Кредитно-модульна система організації навчального процесу. Форми й методи навчання. Особливості вступу, контролю й перевірки знань. Зміст та напрями наукової діяльності.

Семінарське заняття

Тема 1. Передумови виникнення перших в Україні шкіл вищої освіти та перших університетів.

1. Соціально-економічні, суспільно-політичні та організаційно-педагогічні передумови становлення вищої освіти в Україні.
2. Острозька академія (1576-1636) - перший вищий навчальний заклад в Україні.
3. Діяльність та організація навчально-виховного процесу у Києво-Могилянській академії (1615-1817).
4. Відродження Києво-Могилянської академії (1991). Організація навчально-виховного процесу.

Література

для самостійного опрацювання під час підготовки до семінарського заняття

Основна

1. Алексюк А. М. Педагогіка вищої школи. Історія. Теорія : курс лекцій : модульне навчання / А. М. Алексюк. – К., 1993. – 220 с.
2. Артемчук Г. Л. Вища школа України: реальність і тенденції розвитку : монографія / Г. Л. Артемчук, В. В. Попович, Г. Г. Січкаренко. - К. : Ленвіт. 2004. - 176 с.

3. Васянович Г. П. Педагогіка вищої школи : навч.- метод. посіб. / Г. П. Васянович. – Л. : Ліга-прес, 2000. – 100 с.
4. Кузьмінський А. І. Педагогіка вищої школи : навч. посіб. / А. І. Кузьмінський. – К. : Знання, 2005.– 486 с.
5. Левківський М. В. Історія педагогіки: Підручник./ Левківський М. В. - Київ, Центр навчальної літератури, 2003. - 360с.
6. Сбруєва А. Історія педагогіки у схемах, картах, діаграмах : навч. посіб. / А. Сбруєва, М. Рисіна. – Суми : СумДПУ, 2000. – 208 с.
7. Сбруєва А. Порівняльна педагогіка : навч. посіб. / А. Сбруєва. – Суми : Редакційно-видавничий відділ СДПУ, 1999. – 300 с.
8. Ступарик Б. Національна школа: витоки, становлення / Б. Ступарик. - К. : ІЗМН, 1998. - 336 с.
9. Туркот Т.І. Педагогіка вищої школи: навч. посіб./ Т.І. Туркот Херсон, 2011. – 608с
10. Терентьєва Н. О. Вища (університетська) освіта: стан і розвиток : навч.-метод. посіб. / О. В. Терентьєва. – Черкаси, 2005. - 250 с.

Додаткова

1. Ідея Університету : антологія / упоряд.: М. Зубрицька [та ін.]. – Л. : Літопис, 2002. – 304 с.
2. Король Анжеліка. Вища освіта України: етапи розвитку / Анжеліка Король.// Науковий Вісник МНУ імені В.О. Сухомлинського. Педагогічні науки. - № 1 (52), лютий 2016
3. Кремень В. Г. Філософія освіти ХХІ століття / В. Г. Кремень // Освіта України. – 2002. – 28 груд.
4. Хлопова О.В. Три епохи в історії вищої освіти України (XIX – 20-ті роки ХХ століття) [Електронний ресурс]/ О.В. Хлопова // Вчені записки ХГУ «НУА». - Режим доступу: <http://dspace.nua.kharkov.ua/jspui/bitstream/123456789/323/1/%D0%A5%D0%BB%D0%BE%D0%BF%D0%BE%D0%B2%D0%B0%20%D0%9E.%D0%92..pdf>

Тема 2. Розвиток вищої освіти в Україні у XVIII – поч. XIX століттях.

Лекція

Роль України у виникненні закладів вищої освіти на території Російської імперії: Славяно-греко-латинської академії (1687р.), Петербурзького (1724р.) та Московського (1755р.) університетів . Відкриття у Москві у 1830 р. на базі 1763 года Імператорського Виховного Будинку Ремісничого Навчального Закладу (далі Імператорське Вище Технічне Училище, сьогодні Московський державний технічний університет імені Н. Є. Баумана). Створення системи вищої технічної освіти, що базувалась на тісному зв'язку теоретичного навчання і практичних занять на базі виробничих майстерень і лабораторій.

Скасування гетьманства в Україні (1764р.) як чинник знищення української освіти. Ідея Батуринського університету. Діяльність українських колегіумів («Чернігівські Афіни») та їх знищення. Діяльність Ніжинської гімназії вищих наук Олександра Безбородька (1820 р.) .

Семінарське заняття

1. Роль України у виникненні закладів вищої освіти на території Російської імперії: Славяно-греко-латинської академії (1687р.), Петербурзького (1724р.) та Московського (1755р.) університетів. Організація у цих закладах навчального процесу.
2. Створення системи вищої технічної освіти у Російській імперії.
3. Ідея Батуринського університету. Діяльність українських колегіумів («Чернігівські Афіни») та їх знищення.
4. Діяльність Ніжинської гімназії вищих наук Олександра Безбородька (1820 р.) .

Література

для самостійного опрацювання під час підготовки до семінарського заняття

Основна

1. Алексюк А. М. Педагогіка вищої школи. Історія. Теорія : курс лекцій : модульне навчання / А. М. Алексюк. – К., 1993. – 220 с.

2. Артемчук Г. Л. Вища школа України: реальність і тенденції розвитку : монографія / Г. Л. Артемчук, В. В. Попович, Г. Г. Січкаренко. - К. : Ленвіт. 2004. - 176 с.
3. Васянович Г. П. Педагогіка вищої школи : навч.- метод. посіб. / Г. П. Васянович. – Л. : Ліга-прес, 2000. – 100 с.
4. Кузьмінський А. І. Педагогіка вищої школи : навч. посіб. / А. І. Кузьмінський. – К. : Знання, 2005.– 486 с.
5. Левківський М. В. Історія педагогіки: Підручник./ Левківський М. В. - Київ, Центр навчальної літератури, 2003. - 360с.
6. Сбруєва А. Історія педагогіки у схемах, картах, діаграмах : навч. посіб. / А. Сбруєва, М. Рисіна. – Суми : СумДПУ, 2000. – 208 с.
7. Сбруєва А. Порівняльна педагогіка : навч. посіб. / А. Сбруєва. – Суми : Редакційно-видавничий відділ СДПУ, 1999. – 300 с.
8. Ступарик Б. Національна школа: витоки, становлення / Б. Ступарик. - К. : ІЗМН, 1998. - 336 с.
9. Туркот Т.І. Педагогіка вищої школи: навч. посіб./ Т.І. Туркот Херсон, 2011. – 608с.
10. Терентьева Н. О. Вища (університетська) освіта: стан і розвиток : навч.-метод. посіб. / О. В. Терентьева. – Черкаси, 2005. - 250 с.

Додаткова

1. Ідея Університету : антологія / упоряд.: М. Зубрицька [та ін.]. – Л. : Літопис, 2002. – 304 с.
2. Король Анжеліка. Вища освіта України: етапи розвитку / Анжеліка Король.// Науковий Вісник МНУ імені В.О. Сухомлинського. Педагогічні науки. - № 1 (52), лютий 2016
3. Кремень В. Г. Філософія освіти ХХІ століття / В. Г. Кремень // Освіта України. – 2002. – 28 груд.
4. Хлопова О.В. Три епохи в історії вищої освіти України (XIX – 20-ті роки ХХ століття) [Електронний ресурс]/ О.В. Хлопова // Вчені записки ХГУ «НУА». - Режим доступу: <http://dspace.nua.kharkov.ua/jspui/bitstream/123456789/323/1/%D0%A5%D0%BB%D0%BE%D0%BF%D0%BE%D0%B2%D0%B0%20%D0%9E.%D0%92..pdf>

Тема 3. Виникнення в Україні університетської освіти.

Лекція

Виникнення та діяльність Львівського університету: особливості організації навчально-виховного процесу, етапи розвитку, значення для розвитку освіти у Західній Україні. Суспільно-політичні передумови становлення університетської освіти на Західноукраїнських землях. Львівський університет (1661). Основні етапи розвитку навчального закладу. Університет під патронатом єзуїтського ордена (1661-1773). Діяльність філософського і теологічного відділів. Організація навчально-виховного процесу. Форми, методи навчання. Тематика лекційних курсів, диспутів. Наукові ступені (ліценціат, бакалавр, магістр, доктор). Відкриття кафедр. Співпраця з вітчизняними навчальними закладами і освітніми центрами (Киево-Могилянська академія, Переяславський, Харківський, Чернігівський колегіуми). Західноукраїнські землі в складі Австрійської монархії. Оновлення університету (1784 - 1805). Зміст навчання на факультетах (філософському, юридичному, медичному, теологічному). Університетська гімназія. Діяльність Руського (українського) інституту (1787 - 1808). Підготовка педагогічних кадрів.

Зміна статусу Львівського університету, перейменування на ліцей (1805 - 1817). Значення революційних подій 1848 р. у розвитку університету. Відкриття кафедри української мови й літератури (1849). Формування філософсько-педагогічної школи (К.Твардовський). Відкриття психологічної лабораторії (1907), кафедри психології (1920).

Професорсько-викладацький склад і випускники Львівського університету (Я.Богомолівський, Я.Заблоцький, Ф.Лопатинський, М.Слотвинський, І.Франко та ін.). Формування української науково-педагогічної школи (П.Лодій, І.Мартинівич та ін.).

Виникнення та діяльність Чернівецького (1875 р.). Особливості організації навчального процесу. Тенденції розвитку університетської педагогічної освіти на Західноукраїнських землях.

Розвиток вищої освіти у Російській імперії у XIX ст. Формування «класичної» моделі університетів на території України із паралельним знищенням її національних ознак. Відкриття Харківського університету (1805р.), особливості його структури та діяльність. Відкриття Київського університету (1834р.), особливості його структури та діяльність. Відкриття Новоросійського університету (1865).

Семінарське заняття

1. Виникнення (1661) та діяльність Львівського університету: особливості організації навчально-виховного процесу, етапи розвитку, значення для розвитку освіти у Західній Україні.

2. Тенденції розвитку університетської педагогічної освіти на Західноукраїнських землях. Виникнення та діяльність Чернівецького (1875 р.).

3. Формування «класичної» моделі університетів на території України із паралельним знищенням її національних ознак. Відкриття Харківського (1805р.), Київського (1834р.), Новоросійського університетів (1865), особливості їх структури та діяльність.

Література

для самостійного опрацювання під час підготовки до семінарського заняття

Основна

1. Алексюк А. М. Педагогіка вищої школи. Історія. Теорія : курс лекцій : модульне навчання / А. М. Алексюк. – К., 1993. – 220 с.

2. Артемчук Г. Л. Вища школа України: реальність і тенденції розвитку : монографія / Г. Л. Артемчук, В. В. Попович, Г. Г. Січкаренко. - К. : Ленвіт. 2004. - 176 с.

3. Васянович Г. П. Педагогіка вищої школи : навч.- метод. посіб. / Г. П. Васянович. – Л. : Ліга-прес, 2000. – 100 с.

4. Кузьмінський А. І. Педагогіка вищої школи : навч. посіб. / А. І. Кузьмінський. – К. : Знання, 2005.– 486 с.

5. Левківський М. В. Історія педагогіки: Підручник./ Левківський М. В. - Київ, Центр навчальної літератури, 2003. - 360с.

6. Сбруєва А. Історія педагогіки у схемах, картах, діаграмах : навч. посіб. / А. Сбруєва, М. Рисіна. – Суми : СумДПУ, 2000. – 208 с.

7. Сбруєва А. Порівняльна педагогіка : навч. посіб. / А. Сбруєва. – Суми : Редакційно-видавничий відділ СДПУ, 1999. – 300 с.

8. Ступарик Б. Національна школа: витоки, становлення / Б. Ступарик. - К. : ІЗМН, 1998. - 336 с.

9. Туркот Т.І. Педагогіка вищої школи: навч. посіб./ Т.І. Туркот Херсон, 2011. – 608с.

10. Терентьева Н. О. Вища (університетська) освіта: стан і розвиток : навч.-метод. посіб. / О. В. Терентьева. – Черкаси, 2005. - 250 с.

Додаткова

1. Ідея Університету : антологія / упоряд.: М. Зубрицька [та ін.]. – Л. : Літопис, 2002. – 304 с.

2. Король Анжеліка. Вища освіта України: етапи розвитку / Анжеліка Король.// Науковий Вісник МНУ імені В.О. Сухомлинського. Педагогічні науки. - № 1 (52), лютий 2016

3. Кремень В. Г. Філософія освіти XXI століття / В. Г. Кремень // Освіта України. – 2002. – 28 груд.

4. Хлопова О.В. Три епохи в історії вищої освіти України (XIX – 20-ті роки XX століття) [Електронний ресурс]/ О.В. Хлопова // Вчені записки ХГУ «НУА». - Режим доступу:

<http://dspace.nua.kharkov.ua/jspui/bitstream/123456789/323/1/%D0%A5%D0%BB%D0%BE%D0%BF%D0%BE%D0%B2%D0%B0%20%D0%9E.%D0%92..pdf>

Тема 4. Розвиток вищої освіти в Україні в період радянської влади (до початку Другої світової війни).

Лекція

Особливості формування освітньо-виховних систем періоду Центральної Ради Української Народної Республіки (березень 1917 - квітень 1918 рр.). Універсали Центральної Ради про розвиток освітніх процесів в Україні. Становлення національної системи освіти. Процес українізації навчальних закладів". Розвиток університетського сектору освіти (Київський український народний університет, Педагогічна академія). Відкриття Української Академії наук (1918), Національної бібліотеки (1918). В.Вернадський - перший президент Української Академії наук. "Планетарна педагогіка" В.Вернадського.

Відкриття нових вищих навчальних закладів (1918) (Кам'янець-Подільський український державний університет, Українське державне відділення вищого педагогічного інституту Фребелівського товариства, два факультети університету та педагогічні курси в Катеринославі, історико-філологічний факультет у Полтаві та ін.).

Соціально-економічні та суспільно-політичні зміни в країні. Реконструкція освітньо-виховних систем (1918 - 1921). Соціально-економічні та суспільно-політичні зміни в країні. Реконструкція освітньо-виховних систем (1918 - 1921). Становлення системи вищої педагогічної освіти (1921). Формування науково-дослідних установ (науково-дослідна кафедра педагогіки при Всеукраїнській академії наук, 1921).

Вищі навчальні заклади як установи-комплекси. Положення про навчально-допоміжні установи при вищих навчальних закладах (1927). Постанова "Про обов'язкову службу студентів-стипендіатів вищих шкіл" (1927).

Становлення системи заочного навчання 1928. Постанова завдання підвищення кваліфікації працівників освіти. Постанова "Про підготовку викладачів у педвузах і педтехнікумах та перепідготовку вчителів" (1929).

Утвердження єдиної системи вищої освіти Радянського Союзу (1933). Припинення українізації. Репресії проти науково-педагогічних напрямів. Педологія як наука (М.Басов, П.Блонський, Л.Виготський, А.Залкінд, В.Протопопов, О.Залужний). Педологія як навчальна дисципліна (С.Ананьїн). Постанова "Про педологічні переключення в системі Наркомосів" (1936).

Відновлення діяльності державних (класичних) університетів у Києві, Дніпропетровську, Одесі, Харкові (1933). Реорганізація системи педагогічної освіти (1934).

Зміст навчального процесу в університетах і педагогічних інститутах. Запровадження типових навчальних планів (1933) та затвердження єдиних навчальних планів університетів (1938).

Семінарське заняття

1. Розвиток університетського сектору освіти у часи змагань за національне визволення: Київський український народний університет, Педагогічна академія, Української Академії наук (1918), Національної бібліотеки (1918).

2. Українізації освіти. Становлення системи вищої педагогічної освіти (1921). Система «соцвиху». Наслідки припинення українізації. Зміна соціокультурної ситуації. Геноцид української нації, наслідки голодоморів.

3. Знищення національної системи освіти України. Становлення системи вищої педагогічної освіти (1921). Репресії проти науково-педагогічних напрямів.

3. Утвердження єдиної системи вищої освіти Радянського Союзу (1933). Створення державних (радянських) університетів. Реорганізація системи педагогічної освіти (1934).

Література

для самостійного опрацювання під час підготовки до семінарського заняття

Основна

1. Алексюк А. М. Педагогіка вищої школи. Історія. Теорія : курс лекцій : модульне навчання / А. М. Алексюк. – К., 1993. – 220 с.

2. Артемчук Г. Л. Вища школа України: реальність і тенденції розвитку : монографія / Г. Л. Артемчук, В. В. Попович, Г. Г. Січкаренко. - К. : Ленвіт. 2004. - 176 с.

3. Васянович Г. П. Педагогіка вищої школи : навч.- метод. посіб. / Г. П. Васянович. – Л. : Ліга-прес, 2000. – 100 с.

4. Кузьмінський А. І. Педагогіка вищої школи : навч. посіб. / А. І. Кузьмінський. – К. : Знання, 2005.– 486 с.
5. Левківський М. В. Історія педагогіки: Підручник./ Левківський М. В. - Київ, Центр навчальної літератури, 2003. - 360с.
6. Сбруєва А. Історія педагогіки у схемах, картах, діаграмах : навч. посіб. / А. Сбруєва, М. Рисіна. – Суми : СумДПУ, 2000. – 208 с.
7. Сбруєва А. Порівняльна педагогіка : навч. посіб. / А. Сбруєва. – Суми : Редакційно-видавничий відділ СДПУ, 1999. – 300 с.
8. Ступарик Б. Національна школа: витоки, становлення / Б. Ступарик. - К. : ІЗМН, 1998. - 336 с.
9. Туркот Т.І. Педагогіка вищої школи: навч. посіб./ Т.І. Туркот Херсон, 2011. – 608с.
10. Терентьєва Н. О. Вища (університетська) освіта: стан і розвиток : навч.-метод. посіб. / О. В. Терентьєва. – Черкаси, 2005. - 250 с.

Додаткова

1. Ідея Університету : антологія / упоряд.: М. Зубрицька [та ін.]. – Л. : Літопис, 2002. – 304 с.
2. Король Анжеліка. Вища освіта України: етапи розвитку / Анжеліка Король.// Науковий Вісник МНУ імені В.О. Сухомлинського. Педагогічні науки. - № 1 (52), лютий 2016
3. Кремень В. Г. Філософія освіти XXI століття / В. Г. Кремень // Освіта України. – 2002. – 28 груд.
4. Хлопова О.В. Три епохи в історії вищої освіти України (XIX – 20-ті роки ХХ століття) [Електронний ресурс]/ О.В. Хлопова // Вчені записки ХГУ «НУА». - Режим доступу: <http://dspace.nua.kharkov.ua/jspui/bitstream/123456789/323/1/%D0%A5%D0%BB%D0%BE%D0%BF%D0%BE%D0%B2%D0%B0%20%D0%9E.%D0%92..pdf>

Тема 5. Особливості розвитку вищої освіти в Україні у другій половині ХХ ст.

Лекція

Основні тенденції розвитку університетської освіти 50-70-х рр. ХХ ст. (поглиблення наукової, підвищення рівня професійно-педагогічної підготовки). Особливості денної і заочної форм навчання. Негативний вплив денаціоналізованої вищої освіти України на свідомість українського народу.

Реорганізація освітньо-виховних систем у 80-ті роки ХХ ст. Реформування педагогічних інститутів (Івано-Франківського, Луцького, Сумського, Черкаського) в університети (90-ті р.р.). Розвиток регіональної стратегії розташування університетських центрів підготовки спеціалістів. Порушення державної монополії в галузі вищої освіти (початок 90-х рр. ХХ ст.). Університети різних форм власності (комерційні, приватні, міжнародні тощо). Співвідношення платної і безплатної форм навчання. Дослідницька діяльність університетів. Реалізація ідеї неперервної освіти.

Основи ступеневої системи освіти. Закон України «Про освіту» (1991). Державна національна програма «Освіта»: Україна ХХІ століття (1994). Головні поняття ступеневої освіти. Освітні ступені (початкова загальна середня освіта, основна загальна середня освіта, повна загальна середня освіта, базова вища освіта, вища освіта). Фахові ступені (кваліфікації) (робітник, молодший спеціаліст, спеціаліст). Наукові ступені (магістр наук, кандидат наук (доктор філософії), доктор наук).

Акредитація навчальних закладів (державних, недержавних). Рівні акредитації. Вищі навчальні заклади (ВНЗ) I - IV рівнів акредитації. ВНЗ I рівня акредитації (молодший спеціаліст), ВНЗ II рівня акредитації (бакалавр), ВНЗ III рівня акредитації (спеціаліст), ВНЗ IV рівня акредитації (магістр, кандидат наук, доктор наук). Поняття автономії вищого закладу освіти.

Специфіка освітньо-наукових програм (аспірантура, докторантура). Ступені освітньо-професійних та освітньо-наукових програм. Реалізація концепції безперервної освіти.

Основні напрями реформування змісту вищої освіти в Україні в контексті Болонських реформ.

Семінарське заняття

1. Основні тенденції розвитку університетської освіти 60-70-х рр. ХХ ст. (поглиблення наукової, підвищення рівня професійно-педагогічної підготовки)
2. Реорганізація освітньо-виховних систем у 80-ті роки ХХ ст.. Розвиток регіональної стратегії розташування університетських центрів підготовки спеціалістів. Порушення державної монополії в галузі вищої освіти (початок 90-х рр. ХХ ст.).
3. Основи ступеневої системи освіти. Закон України «Про освіту» (1991). Державна національна програма «Освіта»: Україна ХХІ століття (1994). Головні поняття ступеневої освіти. Акредитація навчальних закладів (державних, недержавних). Поняття автономії вищого закладу освіти. Специфіка освітньо-наукових програм (аспірантура, докторантура).
4. Основні напрями реформування змісту вищої освіти в Україні в контексті Болонських реформ. Закон України «Про освіту» 2017р. Закон України «Про вищу освіту» 2014р. (із змінами і доповненнями).

Література

для самостійного опрацювання під час підготовки до семінарського заняття

Основна

1. Алексюк А. М. Педагогіка вищої школи. Історія. Теорія : курс лекцій : модульне навчання / А. М. Алексюк. – К., 1993. – 220 с.
2. Артемчук Г. Л. Вища школа України: реальність і тенденції розвитку : монографія / Г. Л. Артемчук, В. В. Попович, Г. Г. Січкаренко. - К. : Ленвіт. 2004. - 176 с.
3. Болонський процес: тенденції, проблеми, перспективи / уклад.: В. П. Бех, Ю. Л. Маліновський ; за ред. акад. В. П. Андрущенко. – К. : НПУ ім. М. П. Драгоманова, 2004. – 221 с.
4. Васянович Г. П. Педагогіка вищої школи : навч.- метод. посіб. / Г. П. Васянович. – Л. : Ліга-прес, 2000. – 100 с.
5. Глузман А. В. Университетское педагогическое образование, опыт системного исследования : монографія / А. В. Глузман. – К. : Просвіта, 1996. - 312 с.
6. Кузьмінський А. І. Педагогіка вищої школи : навч. посіб. / А. І. Кузьмінський. – К. : Знання, 2005.– 486 с.
7. Левківський М. В. Історія педагогіки: Підручник./ Левківський М. В. - Київ, Центр навчальної літератури, 2003. - 360с.
8. Навроцький О. І. Вища школа України в умовах трансформації суспільства / О. І. Навроцький. – Х. : Основа, 2000. – 240 с.
9. Національна стратегія розвитку освіти в Україні на період до 2021 року [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/344/2013>.
8. Січкаренко Г. Г. Історичний досвід перебудови вищої освіти в Україні (1985-2005 рр.): монографія / Г. Г. Січкаренко. – К.: Вид. центр КНЛУ, 2009. – 362 с.
11. Сбруева А. Історія педагогіки у схемах, картах, діаграмах : навч. посіб. / А. Сбруева, М. Рисіна. – Суми : СумДПУ, 2000. – 208 с.
12. Сбруева А. Порівняльна педагогіка : навч. посіб. / А. Сбруева. – Суми : Редакційно-видавничий відділ СДПУ, 1999. – 300 с.
13. Ступарик Б. Національна школа: витоки, становлення / Б. Ступарик. - К. : ІЗМН, 1998. - 336 с.
14. Туркот Т.І. Педагогіка вищої школи: навч. посіб./ Т.І. Туркот Херсон, 2011. – 608с.
15. Терентьева Н. О. Вища (університетська) освіта: стан і розвиток : навч.-метод. посіб. / О. В. Терентьева. – Черкаси, 2005. - 250 с.

Додаткова

1. Андрущенко В. Основні тенденції розвитку вищої освіти на рубежі століть / В. Андрущенко // Вища освіта України. – 2001. – № 1. –С 11–17.
2. Бабак В. Фундаментальна підготовка в сучасному університеті: традиції та перспективи / В. Бабак, Е. Лузік // Вища освіта України. – 2003. – № 1 – С.78–83.
3. Ідея Університету : антологія / упоряд.: М. Зубрицька [та ін.]. – Л. : Літопис, 2002. – 304 с.

4. Король Анжеліка. Вища освіта України: етапи розвитку / Анжеліка Король // Науковий Вісник МНУ імені В.О. Сухомлинського. Педагогічні науки. - № 1 (52), лютий 2016

5. Кремень В. Г. Філософія освіти XXI століття / В. Г. Кремень // Освіта України. – 2002. – 28 груд.

6. Хлопова О.В. Три епохи в історії вищої освіти України (XIX – 20-ті роки XX століття) [Електронний ресурс]/ О.В. Хлопова // Вчені записки ХГУ «НУА». - Режим доступу:

<http://dspace.nua.kharkov.ua/jspui/bitstream/123456789/323/1/%D0%A5%D0%BB%D0%BE%D0%BF%D0%BE%D0%B2%D0%B0%20%D0%9E.%D0%92..pdf>

4. РОЗПОДІЛ БАЛІВ ТА КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ

Форми оцінювання: усне опитування у вигляді мультимедійного представлення розроблених по темах проєктів, модульна контрольна робота, підсумковий тест.

Форма підсумкового контролю успішності навчання -екзамен

Таблиця 4.1

Розподіл балів для денної та заочної форм навчання

Поточний контроль (макс = 40 балів)						Модульний контроль (макс = 60 балів)				Загальна к-кість балів			
Модуль 1			Модуль 2			Модуль 2		МКР 1	МКР 2				
Денна форма навчання 40 балів													
T 1	T.2	T 3	T 4	T 5		T 1	T 2	T 3	T 4	T 5			100 балів
4	4	4	4	4		4	4	4	4	4	30 балів	30 балів	

Шкала оцінювання

Таблиця 4.2

Оцінка в балах за всі види навчальної діяльності	Оцінка	
	для екзамену	для заліку
90 – 100	Відмінно	Зараховано
82 – 89	Дуже добре	
75 - 81	Добре	
67 -74	Задовільно	
60 - 66	Достатньо	
1 – 59	Незадовільно	Незараховано (з можливістю повторного складання)

5. Рекомендована література

Методичне забезпечення

Навчальна програма нормативної навчальної дисципліни «Історія педагогіки вищої школи» підготовки магістра 011 Освітні, педагогічні науки, галузі знань 01 Освіта/Педагогіка, спеціальності Педагогіка вищої школи.

Робоча програма нормативної навчальної дисципліни «Історія педагогіки вищої школи» підготовки магістра 011 Освітні, педагогічні науки, галузі знань 01 Освіта/Педагогіка, спеціальності Педагогіка вищої школи.

Основна

1. Алексюк А. М. Педагогіка вищої школи. Історія. Теорія : курс лекцій : модульне навчання / А. М. Алексюк. – К., 1993. – 220 с.
2. Артемчук Г. Л. Вища школа України: реальність і тенденції розвитку : монографія / Г. Л. Артемчук, В. В. Попович, Г. Г. Січкаренко. - К. : Ленвіт. 2004. - 176 с.
3. Барбарига А. А. Британские университеты : учеб. пособие для пед. ин-тов / А. А. Барбарига, Н. В. Фёдорова. – М. : Высш. шк., 1979. – 127 с.
4. Болонський процес: тенденції, проблеми, перспективи / уклад.: В. П. Бех, Ю. Л. Маліновський ; за ред. акад. В. П. Андрущенко. – К. : НПУ ім. М. П. Драгоманова, 2004. – 221 с.
5. Васянович Г. П. Педагогіка вищої школи : навч. - метод. посіб. / Г. П. Васянович. – Л. : Ліга-прес, 2000. – 100 с.
6. Глузман А. В. Университетское педагогическое образование, опыт системного исследования : монография / А. В. Глузман. – К. : Просвіта, 1996. - 312 с.
7. Гладуш В. А. Педагогіка вищої школи: теорія, практика, історія. Навч. посіб. / В. А. Гладуш, Г. І. Лисенко – Д., 2014. – 416 с.
8. Джури́нский А. Н. История педагогики : учеб. пособие для студ. педвузов / А. Н. Джури́нский. – М. : ВЛАДОС, 2000. - 432 с.
9. Джури́нский А. Н. История педагогики древнего и средневекового мира : учеб. пособие для высш. шк. / А. Н. Джури́нский. – М. : изд-во «Совершенство», 1999. - 224 с.
10. Джури́нский А. Н. Развитие образования в современном мире : учеб. пособие / А. Н. Джури́нский. – М. : ВЛАДОС, 1999. - 200 с.
11. История культуры стран Западной Европы в эпоху Возрождения : учеб. для вузов / Л. М. Брагина [и др.] ; под ред. Л. М. Брагиной. – М. : Высш. шк., 1999. - 479 с.
12. История педагогики и образования / под ред. А. И. Пискунова. – М. : ТЦ Сфера, 2001. – 512 с.
13. Історія педагогіки / за ред. М. В. Левківського. – Х. : “ОВС”, 2002.- 240 с.
14. Ковальчук Л. О. Система освіти зарубіжних країн : навч. посіб. / Л. О. Ковальчук, О. Б. Ковальчук. – Л. : Вид. центр ЛНУ ім. І. Франка, 2003. – 136 с.
15. Константинов Н. А. История педагогики : учеб. для студентов пед. ин-тов / Н. А. Константинов, Е. Н. Медынский, М. Ф. Шабаева. - Изд. 4-е, доп. и перераб. - М. : Просвещение, 1974. - 448 с
16. Кравець В. Історія класичної та зарубіжної педагогіки та шкільництва : навч. посіб. для студ. пед. навч. закл. / В. Кравець. – Т. : Тернопіль, 1996. – 436 с.
17. Кузьмінський А. І. Педагогіка вищої школи : навч. посіб. / А. І. Кузьмінський. – К. : Знання, 2005.– 486 с.
18. Левківський М. В. Історія педагогіки: Підручник./ Левківський М. В. - Київ, Центр навчальної літератури, 2003. - 360с.
19. Любар О. О. Історія української школи і педагогіки : навч. посіб. / О. О. Любар, М. Г. Стельмахович, Д. Т. Федоренко. – К. : Т-во «Знання», 2003. – 450 с.
20. Медвідь Л. А. Історія національної освіти і педагогічної думки в Україні : навч. посіб. / Л. А. Медвідь. – К. : Вікар, 2003. – 335 с
21. Мещанінов О. П. Сучасні моделі розвитку університетської освіти в Україні : монографія / О. П. Мещанінов. – Миколаїв : Вид-во МДГУ ім. Петра Могили, 2005. – 456 с.
22. Навроцький О. І. Вища школа України в умовах трансформації суспільства / О. І. Навроцький. – Х. : Основа, 2000. – 240 с.
23. Національна стратегія розвитку освіти в Україні на період до 2021 року [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/344/2013>.
24. Педагогіка вищої школи: навч. посіб. / За ред. З. Н. Курлянд. – К. : Знання, 2007. – 495 с.

25. Персоналії в історії національної педагогіки. 22 видатних українських педагоги : підруч. / А. М. Бойко, В. Д. Бардінова та ін.; під заг. ред. А. М. Бойко. – К. : ВД «Професіонал», 2004. – 576 с.
26. Руткевич, А. М. Філософія в історії вищого образования [Текст] : препринт WP6/2014/02 / А. М. Руткевич ; Нац. исслед. ун-т «Высшая школа экономики». – М. : Изд. дом Высшей школы экономики, 2014. – 52 с. – (Серия WP6 «Гуманитарные исследования»). – 150 экз.
27. Сбруєва А. Історія педагогіки у схемах, картах, діаграмах : навч. посіб. / А. Сбруєва, М. Рисіна. – Суми : СумДПУ, 2000. – 208 с.
28. Сбруєва А. Порівняльна педагогіка : навч. посіб. / А. Сбруєва. – Суми : Редакційно-видавничий відділ СДПУ, 1999. – 300 с.
29. Січкаренко Г. Г. Історичний досвід перебудови вищої освіти в Україні (1985-2005 рр.): монографія / Г. Г. Січкаренко. – К.: Вид. центр КНЛУ, 2009. – 362 с.
30. Стеценко Т. Історія класичної зарубіжної педагогіки / Т. Стеценко. – Херсон : Вид-во ХДУ, 2002. – 40 с.
31. Ступарик Б. Національна школа: витоки, становлення / Б. Ступарик. - К. : ІЗМН, 1998. - 336 с.
32. Терентьєва Н. О. Вища (університетська) освіта: стан і розвиток : навч.-метод. посіб. / О. В. Терентьєва. – Черкаси, 2005. - 250 с.
33. Туркот Т.І. Педагогіка вищої школи: навч. посіб./ Т.І. Туркот Херсон, 2011. – 608с.
34. Українська педагогіка в персоналіях : навч. посіб. у 2 кн. : / за ред. О. В. Сухомлинської. – Кн. 1. X – XIX ст. – К. : «Либідь», 2005. – 624 с

Додаткова

1. Андреев А. «Национальная модель» университетского образования: возникновение и развитие / А. Андреев // Высшее образование в России. - 2005. - № 1. - С. 156-169 ; № 2. - С. 110-120.
2. Андреев А. Ю. Гумбольдтовская модель классического немецкого университета / А. Ю. Андреев // Новая и новейшая история. – 2003. - № 3. – С. 48–60.
3. Андрущенко В. Основні тенденції розвитку вищої освіти на рубежі століть / В. Андрущенко // Вища освіта України. – 2001. – № 1. –С 11–17.
4. Бабак В. Фундаментальна підготовка в сучасному університеті: традиції та перспективи / В. Бабак, Е. Лузік // Вища освіта України. – 2003. – № 1 – С.78–83.
5. Броклис Л. Университет в ранний период современной европейской истории: учебные планы : (реферат) / Л. Броклис // Alma mater (Вестник высшей школы). – 2002. – № 1, 2, 4, 5, 7.
6. Верже Ж. Средневековый университет учителя / Ж. Верже // Alma mater (Вестник высшей школы). – 1997. – № 2, 4, 5.
7. Верже Ж. Прототипы (История средневекового университета) // Вестн. Высш. школы. 1991. № 10. С.100- 108.
8. Высшее образование в 21 веке: глобальные тренды и региональные/локальные ответы[Электронный ресурс.] //Общественный болонский комитет. 30.10.2016. Режим доступа: <http://bolognaby.org/index.php/issledovaniya-analitika/601-vysshee-obrazovanie-v-21-veke-globalnye-trendy-i-regionalnye-lokalnye-otvety>
9. Вудс, Т. Как католическая церковь создала западную цивилизацию [Текст] = How the Catholic Church Built Western Civilization / Т. Вудс; пер. с англ. В. Кошкина. Москва: ИРИСЭН : Мысль, 2010.
10. Гайденко В. Западноевропейская наука в средние века : Общие принципы и учение о движении / В. П. Гайденко, Г. А. Смирнов ; отв. ред. И. Д. Рожанский, А. В. Ахутин ; АН СССР, Ин-т истории естествознания и техники. - М. : Наука, 1989. - 351 с.
11. Галілейська О. В. Виникнення англійських університетів: передумови та причини / О. В. Галілейська // Наук. зап. НаУКМА / Нац. ун-т «Києво-Могилянська академія». – К., 2002. – Т. 20, ч. 1. – С. 208-212.

12. Гештор А. Средневековый университет: управление и ресурсы / А. Гештор // Alma mater (Вестник высшей школы). – 1996. – № 5. – С. 23–28.
13. Головкин С. А. Высшее образование Франции. Актуальные проблемы и противоречия / С. А. Головкин. – Минск : Выш. шк., 1980. – 128 с.
14. Закон України "Про вищу освіту" // Держава і право. – 2002. – № 43.
15. Закон України "Про освіту" // Голос України. – 1996. – 25 квітня.
16. Ідея Університету : антологія / упоряд.: М. Зубрицька [та ін.]. – Л. : Літопис, 2002. – 304 с.
17. История успеха высшего образования в США [Электронный ресурс.] //Голос рускоязычной Америкы. 18.11.2017 . Режим доступа: <http://www.forumdaily.com/kak-razvivalos-vysshee-obrazovanie-v-ssha-i-pochemu-etot-opyt-nevozmozhno-skopirovat/>
18. Карлов Н. Вначале была школа... / Н. Карлов // Alma Mater. – 2003. – № 9. – С. 40–47.
19. Коменский Я. А. Пансофическая школа, то есть школа всеобщей мудрости // Избранные педагогические сочинения : в 2-х т. / Я. А. Коменский. – М., 1982. – Т. 2.
20. Корсак К. Світова вища освіта. Порівняння визнання закордонних кваліфікацій і дипломів / К. Корсак. – К. : МАУП-МКА, 1997. – 208 с.
21. Король Анжеліка. Вища освіта України: етапи розвитку / Анжеліка Король.// Науковий Вісник МНУ імені В.О. Сухомлинського. Педагогічні науки. - № 1 (52), лютий 2016
22. Комлева Ю. Е. Европейские университеты в раннее новое время (1500-1800) [Текст] : учебное пособие. Екатеринбург, 2013.
23. Кремень В. Г. Філософія освіти ХХІ століття / В. Г. Кремень // Освіта України. – 2002. – 28 груд.
24. Лефф Г. Средневековый университет: факультет свободных искусств. Тривиум и три философии : реферат) / Г. Лефф // Alma mater (Вестник высшей школы). – 1997. –№ 9. – С. 34–38.
25. Ле Гофф, Ж. Другое Средневековье: Время, труд и культура Запада [Текст]. Екатеринбург : Изд-во Урал. ун-та, 2000.
26. Ле Гофф, Ж. Интеллектуалы в средние века [Текст] / Ж. Ле Гофф. - 2-е изд. - СанктПетербург : Изд. Дом С.-Петербур. ун-та, 2003.
28. Мартіросян Л. Передумови становлення та розвитку вищої освіти в Європі /Л. Мартіросян // Вісн. СНУ ім. Л. Українки. Серія: Педагогічні науки / Східноєвроп. нац. ун-т ім. Лесі Українки. – Луцьк, 2013. – № 8. – С. 8–14.
29. Сучасний підхід до проблеми виникнення університету як соціокультурного феномену L. Martirosian // Knowledge. Education. Low. Management. Nauka. OŃwiata. Prawo. Zarz№dzanie. – 2018. – № 1(21). – Р. 167–175.
30. Національна доктрина розвитку освіти // Освіта України. – 2002. – 23 квіт.
31. Неборский Е.В. Развитие системы высшего образования в Германии [Электронный ресурс.] //Проблемы современного образования | № 5 | 2014 | Режим доступа: <http://www.pmedu.ru>
32. Ортега-и-Гассет Х. Миссия университета : (фрагменты) / Х. Ортега-и-Гассет // Alma Mater. – 2003. – № 7. – С. 44–49.
33. Очерки истории университетского образования [Электронный ресурс] : монография / Молокова Т. А. и др. - Москва : Московский государственный строительный университет, ЭБС АСВ, 2011. (ЭБС "IPRBOOKS")
34. Пиков Г. Г. Средневековая система образования и университеты [Электронный ресурс] / Г. Г. Пиков. – Режим доступа : <http://gklass.nsu.ru/koi/gum/medieval/univer.htm>. – Название с экрана.
35. Самардак М. М. Університети як фактор інституювання західноєвропейської науки / М. М. Самардак, М. М. Кобилинська // Вісн. Житомир. держ. ун-ту ім. І. Франка / Житомир. держ. пед. ун-т ім. І.Франка. – Житомир, 2003. – Вип. 11. – С. 3-7.
36. тСкотт П. Реформы высшего образования в странах Центральной и Восточной Европы: попытка анализа / П. Скотт // Alma Mater. – 2001. – № 11. – С. 52.
37. Суворов Н. Средневековые университеты / Н. Суворов. – М. : Типогр. Тов-ва И.Н.Кушнерева, 1898. – 245 с.

38. Юридична професія в контексті правової спадщини Риму / С. Д. Гусарев [та ін.] // Часоп. Київ. ун-ту права. – 2006. – № 1. – С. 21 – 24.
39. Хлопова О.В. Три епохи в історії вищої освіти України (XIX – 20-ті роки XX століття) [Електронний ресурс]/ О.В. Хлопова // Вчені записки ХГУ «НУА». - Режим доступу: <http://dspace.nua.kharkov.ua/jspui/bitstream/123456789/323/1/%D0%A5%D0%BB%D0%BE%D0%BF%D0%BE%D0%B2%D0%B0%20%D0%9E.%D0%92..pdf>

6. ЗРАЗОК ТЕСТОВИХ ЗАВДАНЬ ДЛЯ САМОКОНТРОЛЮ ТА ПІДСУМКОВОГО КОНТРОЛЮ

1. Учень вищого навчального закладу, який в полісну епоху був військовим, а в елліністичну докорінно змінився і став цивільним: 1) ефеб; 2) студент; 3) учень; 4) ліцеїст.
2. Вкажіть вищі навчальні заклади, що функціонували у Стародавній Греції 1) «Академія»; 2) «Гімнасія»; 3) «Ефебія»; 4) «Лікей»; 5) «Кіносарг».
3. Вкажіть навчальний заклад, що функціонував у Стародавній Греції, як військовий, а в елліністичну епоху став вищим: 1) «Академія»; 2) «Гімнасія»; 3) «Ефебія»; 4) «Лікей»; 5) «Кіносарг».
4. Система вищої освіти існує близько: 1) 4000 років; 2) 3500 років; 3) 4500 років; 4) 3000 років.
5. В якому році Аристотель при Храмі Аполлона Лікійського в Афінах заснував навчальний заклад „Лікей”, що функціонував близько восьми століть 1) 338 р. до н.е.; 2) 335 р. до н.е.; 3) 308 р. до н. е.; 4) 1033 р. н. е.
6. У елліністичну епоху Птолемеєм (308-246 рр. до н.е.) була започаткована діяльність визначного наукового закладу: 1)Музеума; 2) Лікею; 3) Кембріджського коледжу; 4) Академії.
7. Назва „Музеум” означає: 1) місце присвячене Музам; 2) заклад присвячений науковим дослідженням; 3) мистецький навчальний заклад.
8. Викладачами Музеума були: 1) Архімед; 2) Евклід; 3) Пратосфен; 4) Платон.
9. Вищі навчальні заклади для навчання і виховання вільнонароджених юнаків у Стародавній Греції: 1) Лікей; 2) Ефебії; 3) Академія; 4) Музеум.
10. В якому році в Константинополі був заснований навчальний заклад „Аудиторіум”: 1) 338 р. до н.е.; 2) 335 р. до н.е.; 3) 308 р. до н. е.; 4) 425 р. н. е.
11. Вкажіть інші назву вищої школи, яка в IX ст. мала назву "Магнавра" 1) «Лікей»; 2) «Аудиторіум»; 3) «Академія»; 4) «Музеум»; 5) «Золота палата».
12. Хто із зазначених вчених навчався в Магнаврї: 1) Кирило; 2) Мефодій; 3) Аристотель; 4) Платон.
13. Коли був заснований Болонський університет: 1) 425 р.; 2) 1088 р.; 3) 1024 р.; 4) дата заснування невідома.
14. Якою мовою велося викладання в середньовічних університетах: 1) англійською; 2) французькою; 3) італійською; 4) латиною.
15. Найпоширеніша форма викладання у Середньовіччі була 1) лекція; 2) практичне заняття; 3) диспут; 4) семінар.
16. Коли був заснований Гайдельберзький університет у Німеччині: 1) 1386 р.; 2) 1088 р.; 3) 1347 р.; 4) 1365р.
17. Історія вищої освіти США почалася в _____ році, коли Генеральний суд, законодавчий орган штату Масачусетс, підтримали приватну ініціативу емігранта Джона Гарварда та затвердили статут першого коледжу в Новій Англії - нині всесвітньо відомого Гарвардського університету: 1) 1700; 2) 1770; 3) 1639; 4) 1655.
18. Коли був заснований Берлінський університет або університет Гумбольта: 1) 1808; 2) 1770; 3) 1639; 4) 1655.
19. Організаційна структура Берлінського університету базувалася на таких принципах: 1) академічна свобода; 2) академічне навчання; 3) єдність досліджень і викладання; 4) єдність навчання і виховання.

20. Коли був заснований Лондонський університет: 1) 1800 р.; 2) 1836 р.; 3) 1808 р.; 4) 1826 р.

21. Коли був заснований Манчестерський університет: 1) 1903 р.; 2) 1836 р.; 3) 1808 р.; 4) 1880 р.

22. Найстаріший університет Німеччини 1) Берлінський; 2) Галле; 3) Гетінгемський; 4) Оксфордський.

23. Що стало причиною розповсюдження університетів в Англії у XIX ст.: 1) меценатство; 2) вимога студентів; 3) розвиток науки; 4) промислова революція, що породила проблему нестачі кваліфікованих управляючих і адміністраторів.

24. Давній Рим поклав початок: 1) вищій юридичній освіті; 2) вищій педагогічній школі; 3) вищій медичній школі.

25. Сім вільних мистецтв це: 1) перелік найпопулярніших у середньовіччі видів мистецтв; 2) список навчальних дисциплін (наук); 3) основні види музичного мистецтва.

26. До семи вільних мистецтв належать: 1) риторика; 2) театр; 3) арифметика; 4) музика; 5) астрономія; 6) скульптура; 7) діалектика; 8) живопис.

27. До тривіуму належали вільні мистецтва в основі яких було слово: 1) риторика; 2) геометрія; 3) арифметика; 4) музика; 5) астрономія; 6) граматика; 7) діалектика.

28. До квадрівіуму належали вільні мистецтва в основі яких було число: 1) риторика; 2) геометрія; 3) арифметика; 4) музика; 5) астрономія; 6) граматика; 7) діалектика.

29. Твердження, що опанування сукупністю семи вільних мистецтв є необхідним підготовчим етапом для отримання філософських знань про світ у середньовічній період університетської освіти: 1) правильне; 2) неправильне.

30. Причинами появи і розповсюдження перших європейських університетів були: 1) розвиток торгівлі і виробничих відносин; 2) бурхливий розвиток міст; 3) поява шпиталів; 4) поява схоластики; 5) поява різноманітних християнських течій.